

FİLİSTİNLİ ERKEKLER KURBAN OLABİLİR Mİ? İSRAİL’İN GAZZE SAVAŞININ CİNSİYETLENDİRİLMESİ¹

Maya Mikdashi

Çeviren: Zeynep Kutluata

İsrail’in Gazze’ye düzenlediği saldırılar anaakım medyada özellikle sivillerin ölümü üzerinden gündem oldu. “Siviller” kategorisi ise ağırlıklı olarak “kadınveçocukları” tarif etmek üzere kullanıldı. Maya Mikdashi bu yazısında, sivilleri, erkekleri dışarıda bırakarak, kadınlar ve çocuklar üzerinden tanımlamanın Filistinli erkekleri nasıl öldürülebilir kıldığını, hatta erkek çocukların bile öldürülebilir kategorisine sokulabildiğini anlatıyor. Bu noktayı bir adım daha ileri götürerek, İsrail’in cinsiyetçilik karşıtı söylemi kendi savaş politikaları lehine nasıl araçsallaştırdığını açığa çıkarmaya çalışıyor.

Her sabah güncellenmiş bir kasap faturasıyla uyanıyoruz: Bu yazının kaleme alındığı an itibariyle, yüz, iki yüz, dört yüz, altı yüz Filistinli İsrail’in savaş makinesiyle öldürüldü. Bu rakamlar birçok detayı örtbas ediyor: Dünyanın en yoğun nüfusa sahip ve en yoksullaştırılmış alanlarından biri olan Gazze’de, Gazzelilerin çoğunluğunu tarihi Filistin’in diğer yerlerinden gelen mülteciler oluşturuyor. Gazze vahşi bir kuşatma altında ve İsrail saldırısından saklanılabilecek hiçbir yer yok. Bu “savaş”tan önce Gazze, İsrail’in uluslararası hukuku fütursuzca çiğneme becerisi sayesinde tutsaklaştırılmış ve sömürgeleştirilmiş nüfusuyla, bir tür karantina bölgesiydi. Gazze nüfusu, yiyecek, su, ilaç bulabilmek ve hatta hareket edebilmek için sömürgecilerine bağımlı bir nüfus. Bir ateşkes durumunda Gazze sömürgeleşmiş, karantina altında ve ablukaya alınmış olarak kalacak; bir açık hava hapishanesi, kitlesel bir mülteci kampı olmaya devam edecek.

Ancak, Batı kaynaklı kitle medyasında ölenlerle ilgili olarak bir detay sıklıkla yineleniyor: Gazze’de öldürülen Filistinlilerin büyük çoğunluğunu siviller oluşturuyor ve kaynaklar bu sayının “orantısız” bir biçimde kadınlar ve çocuklardan oluştuğunu söylüyor. Kadınların ve çocukların öldürülmesi korkunç, ancak bu rahatsız edici gerçeklerin tekrarlanması esnasında gözden kaçan bir şey var: İsrail’in savaş makinesiyle öldürülen Filistinli erkekler için tutulan kamusal yas. Cynthia Enloe² 1990 yılında Körfez Savaşı’nı meşrulaştırmak üzere işleme konulan cinsiyetlendirilmiş söylemlere dair düşünmek için “kadınlarveçocuklar” terimini ortaya attı. Bugün, “kadınlarveçocuklar” mecazının Gazze ile ve daha genel olarak Filistin’le ilişkili olarak nasıl dolaşıma sokulduğunun farkında olmamız gerekiyor. Bu mecaz birçok söylemsel başarı elde ediyor, bunların arasından en çok iki tanesi göze çarpıyor: Kadınların ve çocukların toplumsal cinsiyet ile cinsiyet “benzerliği” üzerinden bir araya getirilmiş,

Telif ©2014 ISSN 1307-0932

Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar

Sayı 24 (Ekim 2014)

homojen bir gruba dönüşmüş bir kitle hâline gelmesi ve eril Filistinli bedeninin (daha genel olarak eril Arap bedeninin) halihazırda her daim tehlikeli olduğu fikrinin yeniden üretilmesi. Dolayısıyla, erkek Filistinlilerin (bazen on üç yaşa kadar da inen, on beş yaş ve üzeri erkek çocukları tanımlayan) “siviller” olarak statülerine her zaman ihtiyatla yaklaşılır.

İsrail’in Gazze’deki savaşının bu şekilde cinsiyetlendirilmesi Teröre Karşı Savaş söylemleriyle ve Laleh Khalili’nin ikna edici bir şekilde iddia ettiği gibi, karşı-isyan stratejisi ve savaş yapma söylemleriyle yakından ilişkilidir. Bu çerçevede, kadınların, kız çocuklarının ve ergenlik öncesi ve rüşte ermemiş erkek çocuklarının öldürülmesine dikkat çekilir, ancak erkek çocuklar ve erkekler, yaşamlarına izin verilseydi *yapabilecekleri* şeyler konusunda suçlu varsayırlar. Daha da ötesi, bu erkek çocuklar ve erkekler yalnızca işgalci ordular için değil, aslında sivil *olan* kadınlarveçocuklar için de potansiyel tehlikelidirler. Genç erkekler, sonuçta, büyüyüp şiddet eğilimli aşırı radikaller olabilirler. Bu nedenle, bedeni öldür –potansiyeli ortadan kaldır.

Hamas’ın “kontrolündeki” kadınların ve eşcinsellerin “kaderi” ile ilgili açıklamaları içeren İsrail’in Gazze savaşının eleştirisi ancak bu mantık içinde cevaplanabilir, bu eleştiriyle doğrudan yüzleşilebilir. Yakın dönemde, bir İsrail sözcüsü, Noura Erakat’ın İsrail’in uluslararası insan haklarını ihlal etmesini kınamasına şu kıymetli öğüdü paylaşarak yanıt verdi: “ Hamas, genç, liberal, seküler bir kadının sizin yaptığınız gibi görüşlerini özgürce ifade etmesine izin vermeyecektir, hanımefendi. Benim gey arkadaşlarımın kendi cinselliklerini özgürce ifade etmelerine izin vermeyeceklerdir.” Bu beyan, Terörle Savaş’ın feminist ve LGBTQ haklarını kötüye kullanarak ABD liberalizminin duygusal kayıtlarıyla oynayan, cinsiyetlendirilmiş söylemini harekete geçirmeyi amaçlamaktadır. Bu kötüye kullanma İslamofobi ve savaşın kamusal ve uluslararası fayda olarak sunulmasına olanak sağlıyor; sonuçta yardıma muhtaç durumda olanları Müslüman ve Arap erkeklerinin tahribatlarına karşı savunan “biziz”. Laleh Khalili buna, “korunulması gerekenlerle korkulması, yok edilmesi gerekenleri ayırmak için cinsiyetlendirilmiş ‘anlatının’ araçsallaştırılması” adını verdi. Bu söylem o kadar güçlü ki gerçeklere dayanması gerekmiyor –aslında bu söylem, ki aslında gerçekleri ortadan kaldırmış ve belirlemiş durumda.

İsrail savaş makinesi, büyük oranda Afganistan ve Irak’taki ABD savaş makinesi gibi, Filistinli kuirleri ve kadınları ve de çocukları korumuyor. İsrail onları da, sevdikleriyle beraber, sırf Filistinli oldukları ve bu nedenle tüm dünyanın gözü önünde fütursuzca öldürülebildikleri için öldürüyor, sakat bırakıyor ve mülksüzleştiriyor. Bugün, Filistinli kadınlarveçocuklar ile Filistinli erkekler arasındaki fark, cesetlerin üretiminde değil, bu cesetlerin baskın ve anaakım söylem çerçeveleri içindeki dolaşımında. Bu söylemler İsrail savaş makinesinin “kurbanları” olarak kimler için kamusal yas tutulabileceğini belirliyor. Bu nedenle, öldürülen

kadınlarveçocukların tam sayısı ABD Başkanı'nı ve BM'yi şiddeti “kınayan” açıklamalar yapmak üzere harekete geçirmeye yeter ancak Filistinli erkeklerin ve erkek çocukların savaş döneminde ya da ateşkes sırasında öldürülmeleri, tutuklanmaları ve yaralanmalarından bahsedilmez. İsrail'de erkekler, yerleşimciler ve hatta askerler Filistinli terörizminin ve saldırganlığının kurbanları olarak konumlandırılırlar. Hepsi için kamusal olarak yas tutulur. Neredeyse tamamen aksine, siyasi tutukluların sayısı ve hedeflenen suikastlerin kanıtlandığı üzere İsrail'in öncelikli hedefi olan Filistinli erkek çocuklar ve erkekler, Batı kaynaklı anaakım medya tarafından İsrail terörizminin ve saldırganlığının kurbanları olarak görülmezler. Filistinliler insan olarak kabul görmeleri, ölümden ve yaşamda İsrail'in politikalarının ve eylemlerinin kurbanları olarak tanınmaları için mücadele etmek zorundalar ki bu kendi kendilerini baltaladıkları bir pozisyon.

Cinsiyet çoğunlukla bir doğum kazası olarak düşünülür: Sonuçta rahim içindeki gelişimimiz konusunda bir söz hakkımız olmamıştı. Diğerleri bizim bir vajinayla doğmuş olduğumuz (ve dolayısıyla dişi olduğumuz) ya da bir penisle doğmuş olduğumuz (dolayısıyla erkek olduğumuz) kararına vardıklarında bizim görüş bildirmemiz gerekmedi. Benzer bir şekilde, bir milyonun üzerindeki Gazzelinin ilk günahı Filistinli olarak doğmak. Bu günah onları havadan, karadan ve denizden öldürülmek, yaralanmak ve mülksüzleştirilmek için uygun hâle getiriyor. “Filistinli” kelimesi onları tehdit ve hedef hâline getirirken, “erkek” ve “kadın” kelimeleri ölümlerinin nasıl dolaşıma sokulacağını belirliyor. Filistinlilerin yerleşimci sömürge koşullarında ya da ulus-devlet sınırları boyunca dağılmış mülteci kamplarında Filistinli olarak doğmak konusunda herhangi bir seçim ya da söz hakları yoktu. Kendi istemleriyle Gazze'yi seçip oraya taşınmadılar. Malcolm X'i kendi ifademizle tekrarlayacak olursak: Onlar İsrail'e gelmediler ya da inmediler. İsrail onlara geldi ve üzerlerine indi.

Filistinli erkek çocukları ve erkekleri dışlayarak kadınlarveçocukların öldürülmesine yapılan vurgu, İsraili yerleşimci sömürgeciliğin yapılarını ve başarılarını daha da normalleştiriyor ve yeniliyor. “Siviller” ve “savaşçı olmayanlar” seçiliyor. Erkekler halihazırda her zaman şüpheli, şiddet olasılığı insan etinde saklanmış durumda. Kadınların ve çocukların hayatlarının birey olarak ve kişisel anlamda olarak yok olması kiteselleştiriliyor ve istatistiklerle anlatılıyor. Filistinliler, İsrail için bir tehdit olmak –ki öyleyse ölümü hak ediyorlar- ya da olmamayı -ki bu nedenle “ateşkes” ya da daha da zor bulunan “barış” kılıfına bürünmüş süregiden sömürgeciliği hak ediyorlar- tercih edebilir durumdaymış gibi sunuluyorlar.

Ancak, Filistin'de devrimci ya da İsrail “düşmanı” olmak için elinize silah almanız gerekmez. Tehlikeli olmak için protestoda bulunmak ya da taş atmak ya da bayrak sallamak zorunda değilsiniz. Terörizmin sivil altyapısının parçası olarak addedilmek için yiyecek ve kanser ilaçları için yeraltı tünellerine bel bağlamak zorunda değilsiniz. İsrail için tehdit olmak kolay:

Sadece Filistinli olmanız yetiyor. İsrail için Filistinliler orada bir “öteki” olduğunu hatırlatmaya hizmet ediyor. Bu, “Yahudi ulus-devleti” ya da “Yahudi demokrasisi” olabilme kabiliyetinin ayrılmaz bir biçimde bir ötekinin varlığına ve/veya ortadan kaldırılmasına bağlı olduğu rahatsız edici, kirli, bilinç düzeyinde ya da bilinç altında işleyen bir anlayış.

Bu şekilde Filistinli her erkek, kadın ve çocuk, onları belirleyen ve numaralandıran, tecrit eden ve karantina altına alan, yurtlarını işgal eden ve bölen, haklarından mahrum eden ve az gelişmiş bir hâlde bırakan, kuşatma altında tutan ve fütursuzca onlara savaş açan söylemsel ve maddi bir altyapı içinde yaşıyor. Bu gündelik pratikler artık bizi şoke etmiyor. Amerikan yerlilerine ayrılan bölgelerde ya da Avustralya yerlilerinin topraklarında her gün yaşanan yavaş ölüm, soykırım, yapısal şiddet ve bağımlılığın silinmesi ve normalleşmesi ortadayken, belki de bu durum şaşırtıcı değil. Aslında, bugün Gazze’de açık hava hapishanesinde yaşayan mültecileri hedef alan savaş ayrı ve kınanabilir bir “olay” olarak ortaya çıkaran şey İsrail yerleşimci sömürgeciliğinin normalleşmesi. “Gazze”den, tarihi Filistin’den bir şekilde ayrı ve farklı olarak bahsedilmesi, “Batı Şeria” ve “Gazze”den sömürgecilik pratikleri sonucunda ayrı topraklara bölünmüş ve sürülmüş tek bir ulus olmalarından ziyade, iki ayrı ve ayrıştırılabilir mevcudiyetler olarak söz edilmesi, yerleşimci sömürgeciliğin başarısı. Bugünün savaşı Gazze’de, Batı Şeria’da, Kudüs’te yaşayan Filistinlilerin ya da İsrail vatandaşı Filistinlilerin yüzleştikleri gündelik yapısal ve ölçsüz şiddetle belirlenen bir sürece dayanıyor: Kaynakların tekelleşmesi ve su kıtlığından ev yıkımları ve kontrol noktaları ve yalnızca yerleşimcilerin kullandıkları yollar ve nüfusun dolup taşan hapishanelere “transferi” ve ikinci sınıf vatandaşlığa kadar. Tarihi Filistin, nehirden denize, farklı yerlerde farklı başarı kademeleriyle bir İsrail yerleşimci sömürgesi.

Filistinli erkekler, kadınlar ve çocuklar tek bir halk; kuşatma altında, yerleşimci sömürgeci koşullarında yaşayan bir halk. Bu halkın ölüm söz konusu olduğunda genital bölgelerinin farklılıklarına göre ayrılmaması gerekiyor. Bu ayrım kurbanlar ve yası tutulabilir ölümler hiyerarşisini yeniden üretiyor. Yahudi İsraililer (askerler ve yerleşimciler dahil olmak üzere) bu ölüm merdiveninde en üst basamakları işgal ediyorlar. Filistinli erkekler en alt basamağı. Bu hiyerarşi hem ırkın hem de toplumsal cinsiyetin kurduğu bir hiyerarşi; bu eşleşme, Filistinli kadınlarveçocukların yalnızca şiddet ya da “ateşkesin” geçiciliğinde, yani “savaş” sahnelerinde, ortaya çıkmalarına ve onlar için kamusal olarak ve uluslararası düzeyde yasın ancak bu dönemlerde tutulmasına neden oluyor –ancak yerleşimci sömürgeci koşullarındaki yavaş ve sessiz ölümleri için bu asla mümkün değil. Erkeklerin, kadınların ve çocukların, *tüm* Filistinli ölümlerin ardından kamusal olarak yas tutulması için ısrar etmek –askeri işgal zamanlarında ve gündelik işgal ve sömürgecilik mahallerinde- öncelikle onların hayatta kalmış olma haklarında ısrar etmek demektir.

¹ "Bu yazının orjinali Jadalliya sitesinde 23 Temmuz 2014 tarihinde "Can Palestinian Men be Victims? Gendering Israel's War on Gaza" başlığıyla yayımlanmıştır."

² Enloe, Cynthia. "Womenandchildren: making feminist sense of the Persian Gulf Crisis." *The Village Voice* 25.9 (1990): 1990.